

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2025

YEARBOOK

2025

ГОДИНА 16
БРОЈ 25

VOLUME XVI
NO 25

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2025
YEARBOOK**

**ГОДИНА 16
Бр. 25**

**VOLUME XVI
No 25**

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY**

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

проф. д-р Луци Караниколова -Чочоровска

Издавачки совет

проф. д-р Дејан Мираковски

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Луци Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јаковска

доц. д-р Надица Негриевска

Редакциски одбор

проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта

проф. д-р Неџати Демир – Универзитет од Гази, Турција

проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција

проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија

проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција

проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција

проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД

проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција

проф. д-р Златко Крамарик – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска

проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска

проф. д-р Татјана Гуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора

проф. д-р Рајка Глишица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора

доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина

доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина

проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија

м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург

проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка

доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

проф. д-р Светлана Јаковска, проф. д-р Луци Караниколова-Чочоровска,
проф. д-р Ева Ѓорѓиевска, проф. д-р Махмут Челик, проф. д-р Јованка Денкова,
проф. д-р Даринка Маролова, проф. д-р Весна Коцева, доц. д-р Надица Негриевска,
доц. д-р Марија Крстева, доц. д-р Наталија Поп Зариева, проф. д-р Игор Станојоски,
проф. д-р Лидија Камчева Панова

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јаковска

Одговорен уредник

доц. д-р Надица Негриевска

Јазично уредување

м-р Лилјана Јовановска (македонски јазик)

доц. д-р Сашка Јовановска (англиски јазик)

доц. д-р Наталија Поп Зариева (англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“–Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип

Република Северна Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Editorial board

Prof. Dejan Mirakovski, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Nadica Negrievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD – University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD – University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD – University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD – University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD – University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD – University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD – University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD – Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD – University Josip Juraj Strossmayer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD – University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD – Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD – Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD – University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA – University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD – University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD – University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD,
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD,
Prof. Darinka Marolova, PhD, Prof. Vesna Koceva, PhD, Prof. Nadica Negrievska, PhD,
Prof. Marija Krsteva, PhD, Prof. Natalija Pop Zarieva, PhD, Prof. Igor Stanojoski, PhD,
Prof. Lidija Kamceva Panova, PhD

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Nadica Negrievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska, MA (Macedonian language)

Prof. Saska Jovanovska, PhD, (English language)

Prof. Natalija Pop Zarieva, PhD, (English language)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of editorial office

Goce Delcev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Јазик

МАРИЈА СОКОЛОВА

ПАРОНИМИТЕ ВО СПОРЕДБА СО ДРУГИТЕ ЗБОРОВИ

Marija Sokolova

PARONYMS IN COMPARISON WITH OTHER WORDS 9

МАРИЈА СОКОЛОВА

ПАРОНИМИТЕ ВО МЕНТАЛНИОТ ЛЕКСИКОН

Marija Sokolova

PARONYMS IN THE MENTAL LEXICON 17

Brikena Xhaferri, Simona Serafimovska, Aleksandra Minkova,

Biljana Ivanovska

MODERN PERSPECTIVES IN THE STUDY OF INTERCULTURAL
PRAGMATICS AND THEIR APPLICATION IN THE EDUCATIONAL

PROCESS – FROM THEORY TO PRACTICE 23

Снежана Петрова, Надица Негриевска

ЛЕКСИЧКА АНАЛИЗА НА ИМЕНКИТЕ ОД ТЕМАТСКОТО
ПОДРАЧЈЕ *МОДА* ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ
ОД СПИСАНИЕТО „DONNA MODERNA“

Snezana Petrova, Nadica Negrievska

LEXICAL ANALYSIS OF FASHION-RELATED NOUNS IN THE
ITALIAN LANGUAGE BASED ON EXAMPLES FROM THE MAGAZINE

“DONNA MODERNA” 31

Книжевност

ВЕСНА КОЖИНКОВА

ВРАЌАЊЕ ПО ИЗГУБЕНИТЕ ТРАГИ:

ЕГЗОДУСОТ КАКО ИДЕНТИТЕТСКА ТОПОГРАФИЈА

Vesna Kozhinkova

RETURNING LOST TRACES:

THE EXODUS AS AN IDENTITY TOPOGRAPHY 47

МАРИЈА ЛЕОНТИЌ

ПРЕПЕВИТЕ НА ПОЕЗИЈАТА НА БУЛЕНТ ЕЏЕВИТ

НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Marija Leontic

TRANSLATIONS OF BÜLENT ECEVİT’S POETRY INTO MACEDONIAN 57

Методика

NEDA RADOSAVLEVIKJ, PhD

THE IMPACT OF POSITIVE PSYCHOLOGY ON BLENDED LEARNING 81

МАРИЈА СОКОЛОВА

ТЕШКОТИИ ПРИ УСВОЈУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
ЗА НИВОТО А2 КАЈ ТУРСКИТЕ СТУДЕНТИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Marija Sokolova

DIFFICULTIES IN ACQUIRING THE MACEDONIAN LANGUAGE AT A2
LEVEL AMONG TURKISH STUDENTS AT UGD 91

Neda Radosavlevikj

THE TRANSFORMATIVE ROLE OF BLENDED LEARNING MODEL
IN HIGHER INSTITUTIONS 99

ПРЕПЕВИТЕ НА ПОЕЗИЈАТА НА БУЛЕНТ ЕЦЕВИТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

МАРИЈА ЛЕОНТИЌ

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija.leontik@ugd.edu.mk

Апстракт: Булент Ецевит (1925 – 2006) е истакнат политичар, новинар, поет и преведувач од англиски јазик кој остави трајни траги во политичкиот, општествениот, културниот, новинарскиот и книжевниот живот на Турција. Во неговата поезија се опева човекот, природата, татковината, љубовта, надежта, правдата, рамноправноста, слободата, мирот и слично.

Литературниот превод овозможува запознавање со книжевното богатство на одреден народ и јазик. Во овој труд ќе се запознаеме со животниот пат на Булент Ецевит кој се рефлектира во неговото творештво, со карактеристиките на неговата поезија и со десет препеви на неговите лирски песни на македонски јазик.

Клучни зборови: *Булент Ецевит, турска поезија, лирска поезија, препис на поезија.*

TRANSLATIONS OF BÜLENT ECEVİT'S POETRY INTO MACEDONIAN

Abstract: Bülent Ecevit, a prominent politician, journalist, poet and translator from English, left a lasting imprint on the political, social, cultural, journalistic and literary life of Turkey. His poetry engages with themes such as the human condition, nature, homeland, love, hope, justice, equality, freedom, peace and similar themes.

Literary translation provides access to the literary heritage of a nation and its language. This paper explores Ecevit's life trajectory and its reflection in his creative work, the characteristics of his poetry and presents ten translations of his lyrical poems into Macedonian.

Keywords: *Bülent Ecevit, Turkish poetry, lyric poetry, translation of poetry.*

1. Вовед

Турција е земја која има голема традиција на политичари, државници и советници кои пишувале говори, написи, есеи, мемоари, историски и социолошки книги како претседателите Мустафа Кемал Ататурк (Mustafa Kemal Atatürk, 1881 – 1938) и Исмет Инону (İsmet İnönü, 1884 – 1973); и советникот

во многу државни институции Шериф Мардин (Şerif Mardin, 1927 – 2017). Во државната организација и функционирање на Турција со години беа активни премиерите Булент Ецевит (Bülent Ecevit, 1925 – 2006) и Неџметин Ербакан (Necmettin Erbakan, 1926 – 2011), пратениците Мехмет Акиф Ерсој (Mehmet Akif Ersoy, 1873 – 1936), Зија Ѓокалп (Ziya Gökalp, 1876 – 1924) и Фалих Рифки Атај (Falih Rifki Atay, 1894 – 1971), членот на собранието и советникот Ахмет Митхат Ефенди (Ahmet Mithat Efendi, 1844 – 1912) и државниот службеник Џахит Ситки Таранџи (Cahit Sıtkı Tarancı, 1910 – 1956) кои се занимаваа и со пишување убава книжевност (поезија, расказ, роман). Сите овие интелектуалци и писатели со своите дела силно влијаеле на политичкиот, општествениот, културниот и книжевниот живот во Турција.

Во 2025 година се одбележува стогодишнината од раѓањето на Булент Ецевит (Bülent Ecevit, 1925 – 2006) кој пет пати ја извршуваше функцијата претседател на владата, осум години беше на чело на Републиканската народна партија (РНП), приближно шеснаесет години раководеше со Демократската левичарска партија (ДЛП), подолг период беше пратеник, се занимаваше со новинарство, пишуваше стручни книги, твореше поезија и преведуваше книжевни текстови. Во овој контекст, преку препевите на неговите песни на македонски јазик, како и со нашите нови препеви сакаме ова чествување да го продолжиме и со овој труд. Како резултат на ова, на читателите им претставуваме десет препеви од поезијата на Булент Ецевит препеани од Марија Леонтиќ.

Кога ја читаме поезијата на Булент Ецевит забележуваме поетот колку голема важност оддава на мисловното и на емотивното богатство. Токму поради ова, веруваме дека македонските препеви на лирските песни на Булент Ецевит ќе побудат интерес кај читателите во Македонија.

2. Биографија на Булент Ецевит

Мустафа Булент Ецевит е роден на 28 мај 1925 година во Истанбул. Тој е внук на Курдизаде Мустафа Шукру Ефенди (Kürdîzâde Mustafa Şükrü Efendi) со корени во Кастамону. Неговиот татко, д-р Мехмет Фахри Ецевит (Dr. Mehmet Fahri Ecevit, 1896 – 1951) е професор по судска медицина на Правниот факултет при Анкарскиот универзитет, пратеник од Кастамону од редовите на Републиканската народна партија во Големото народно собрание на Турција од 1943 до 1950 година и колумнист во различни весници. Неговата мајка, Фатма Назли Ецевит (Fatma Nazlı Ecevit) е сликарка и нејзиното потекло води до Османлискиот сарај. Интересот за пишување, новинарство и политика ги наследува од својот татко, а наклонетоста кон уметноста од својата мајка.

Основното образование го започнува во 1931 година во основното училиште „Неџатибеј“ (Necatibey), а го продолжува во основното училиште „Мимар Кемал“ (Mimar Kemal) во Анкара. Средното образование го започнува во Анкарската машка гимназија, а во 1938 година се префрлува во Роберт

колеџот (Robert College) во Истанбул кој го завршува во 1944 година. Се враќа во Анкара и по инсистирање на семејството се запишува на Правниот факултет при Анкарскиот универзитет. Бидејќи не ги засакува овие студии, се префрла на Катедрата за англиски јазик на истиот универзитет каде што студира две години. Уште од Роберт колеџот сака да се ожени со својата соученичка Зекије Рахшан Арал, но прво мора да најде работа. Благодарение на доброто познавање на англискиот јазик наоѓа работа како преведувач во Генералната дирекција за печат и издаваштво, ги напушта студиите и на 22 август 1946 година се жени со Рахшан. Неговиот колега, Нури Ерен кога е назначен да работи во Лондон, со себе го зема и Булент Ецевит како секретар во прес-аташето на Турската амбасада во Лондон каде што работи од 1946 до 1950 година. Тука Булент работи и паралелно студира на Лондонскиот универзитет историја на уметноста со изучување на санскритскиот и бенгалскиот јазик.

Во 1950 година со сопругата се враќа во Турција и почнува да работи како уметнички критичар, преведувач и колумнист во весникот „Улус“ („Ulus”), орган за издаваштво на Републиканската народна партија (РНП). Од 1951 до 1952 година ја отслужува воената обврска како резервен офицер, а потоа станува уредник и пишува колумни за весниците „Јени улус“ („Yeni Ulus”) и „Халкчи“ („Halkçı”). На почетокот на 1954 година, Булент со својата сопруга Рахшан се зачленува во Републиканската народна партија (РНП) од која како пратеник бил избран татко му во 1943 година. Во септември 1954 година е испратен од весникот „Халкчи“ во САД по покана од Американскиот центар за вести (USIS). Тука работи до почетокот на 1955 година како гостин новинар во весниците „Winston-Salem Journal“ и „Winston-Salem Sentinel“ во Северна Каролина, но паралелно праќа написи и во весникот „Халкчи“. По враќањето во Турција продолжува со новинарската работа и се приклучува во младинските организации на РНП, а со тоа навлегува во политичкиот живот.

Во 1957 година, со Рокфелер стипендијата (Rockefeller Foundation Fellowship) за писатели со сопругата Рахшан заминува на едногодишен престој на Универзитетот Харвард каде што осум месеци истражува во областа на социјалната психологија и историја на Блискиот Исток, но паралелно пишува колумни и за весниците во Турција. Кога изборите во Турција требало предвремено да се одржат, се враќа во татковината и станува кандидат за пратеник. На изборите одржани на 27 октомври 1957 година на 32 години е избран за пратеник од Анкара од редовите на Републиканската народна партија и со тоа ја започнува кариерата на политичар која ќе ја извршува неколку децении. Паралелно пишува за весникот „Улус“, но во неговите написи политичките теми стануваат доминантни за сметка на уметоста и книжевноста. Во 1959 година станува член на партиското собрание на РНП. Во 1961 година е избран за пратеник од Зонгулдак. Во 1961 до 1965 година работи како министер за труд во владата на Исмет Инону (İsmet İnönü). На 14 март 1965 година почнува

да соработува со весникот „Милијет“ (“Milliyet”) и речиси две години пишува написи со доминантни политички теми. Во 1965 год. повторно е избран за пратеник од Зонгулдак. Во 1966 година е именуван за генерален секретар на РНП. Во 1971 година Ецевит за да ги распространи своите гледишта со своите другари, го објавува списанието „Озгур инсан“ (“Özgür İnsan/Слободен човек”). Покрај ова одреден период ги посетува партиските организации во Анадолија. Како резултат на овие активности на 14 мај 1972 година е избран за трет претседател на РНП по Мустафа Кемал Ататурк и Исмет Инону.

На 14 јануари 1974 година станува премиер на Турција. Додека е на оваа функција, се соочува со донесување тешки одлуки. На 20 јули 1974 година започнува операција на Кипар која трае речиси два месеца на воен и на дипломатски план. Булент Ецевит како премиер на Турција, успева да го заштити турското присуство на Кипар и го отвора патот кон создавањето на Турската Република Северен Кипар. По успехот на Кипарската операција, Булент Ецевит ја зацврстува својата омиленост кај широките народни маси и е прогласен за херој. Но, славата и успехот му носат и негативни искуства и му го загрозуваат животот. Неколку пати преживува обиди за атентант.

По воениот удар на 12 септември 1980 година, вооружените сили ја преземаат контролата над земјата и му е забрането учество во политиката десет години. На 30 октомври 1980 година поднесува оставка од функцијата претседател на РНП. Булент Ецевит во овој период решава да се врати на новинарството и да се бори со перо, а за таа цел го основа списанието „Арајиш“ (“Araış”). Тој 15 седмици во ова списание пишува написи, а потоа му е забрането, а на крај по бројот 54 списанието се затвора. Булент Ецевит ги информира странските весници за состојбата во Турција, а поради тоа оди на бројни судски постапки и три пати е затворен во затвор вкупно околу шест месеци.

На 14 ноември 1985 година, Рахшан Ецевит, сопругата на Булент Ецевит, ја основа Демократската социјалистичка партија (ДСП) и станува претседател. За сопружниците Ецевит започнува нов политички живот. Поради забраната Булент не може да се зачлени во партијата, не може да се вклучи во активностите и да одржува говори, но работи од сенка.

По укинувањето на политичките забрани, Булент Ецевит во 1989 година станува претседател на Демократската социјалистичка партија. Во 1991 година е избран за пратеник од Зонгулдак од редовите на ДСП. Во 1997 год. Ецевит е назначен за заменик-премиер. Во 1999 год. Ецевит повторно станува премиер. Во 2002 година Булент Ецевит се разболува. Бидејќи неговата здравствена состојба е тешка подолго време, неговото активно учество во политиката предизвикува бројни критики. Како последица на ова, Ецевит во 2003 година објавува дека ќе се повлече од активната политичка кариера и ќе се посвети на литературата. На конгресот на ДСП одржан на 25 јули 2004 година се повлекува од функцијата претседател на партијата и се пензионира. На 19 мај 2006 год.

со народот е на погребот на Мустафа Јуџел Озбилгин (Mustafa Yücel Özbilgin), вечерта повторно му се влошува здравствената состојба и доживува мозочен удар. По долго време на интензивна нега, починува на 5 ноември 2006 година во Анкара на 81 година и е погребан на Државните гробишта на 11 ноември 2006 година.

Булент Ецевит во политичкиот живот е опишан како интелектуалец со силна реторика, со голема работливост, со иницијативност, упорност и демократски пристап, а во приватниот живот како културен, учтив, повлечен и скроман човек.

Булент Ецевит во својот интензивен политички и општествен ангажман успеа да создаде богат и разновиден творечки опус. Тој напиша бројни колумни во многу весници и ги објави следните четиринаесет книги кои обработуваат разновидни теми од политиката, историјата, економијата и слично кои извршија големо влијание во политичкиот и општествениот живот на Турција: „Левата страна на средината“ (“Ortanın Solu”, 1966), „Овој поредок треба да се смени“ (“Bu Düzen Değişmelidir”, 1968), „Ататурк и револуцијата“ (“Atatürk ve Devrimcilik”, 1970), „Конгресите и потоа“ (“Kurultaylar ve Sonrası”, 1972), „Ја кревам завесата“ (“Perdeyi Kaldırıyorum”, 1972), „Левата демократија и бунилото на државата“ (“Demokratik Sol ve Hükümet Bunalımı”, 1974), „Во демократската левица основни поими и проблеми“ (“Demokratik Solda Temel Kavramlar ve Sorunlar”, 1975), „Надворешна политика“ (“Dış Politika”, 1975), „Светот – Турција – национализмот“ (“Dünya – Türkiye – Milliyetçilik”, 1975), „Општество – политика – управување“ (“Toplum – Siyaset – Yönetim”, 1975), „Работникот и селанецот рака за рака“ (“İşçi – Köylü Elele”, 1976), „Турција 1965 – 1975“ (“Türkiye 1965 – 1975”, 1976), „Година на надеж“ (“Umut Yılı: 1977”, 1977), „Меѓународните врски на Турција“ (“Türkiye’nin Uluslararası İlişkileri”, 1979), „Нова етапа во експлоататорскиот поредок“ (“Sömürü Düzeninde Yeni Aşama”, 1980); „Митхат Паша и историскиот процес на турската економија“ (“Mithat Paşa ve Türk Ekonomisinin Tarihsel Süreci”, 1990) и „Спротивни спомени“ (“Karşı Anılar”, 1991). Освен ова, Булент Ецевит пишуваше песни, препејуваше поезија од познати светски автори кои се наоѓаат во разновидни литературни списанија и објави четири поетски книги.

3. Поетската и препејувачката активност на Булент Ецевит

Булент Ецевит уште во детството е задоен со многу гранки од уметноста. Татко му и мајка му се љубители на книжевноста и оваа љубов ја пренесуваат на својот единствен син. Оваа домашна атмосфера игра важна улога во стекнување навика за читање книжевни дела, развивање естетско чувство и поетско изразување. Пред да научи да чита и пишува, усно кажува песни кои неговата мајка ги запишува.

Друг важен момент во животот на Булент Едевит е неговото запознавање со машината за пишување на тринаесетгодишна возраст. Откако научил да пишува, зет му Исмаил Хаки Окдај (İsmail Hakkı Okday) му подарува машина за пишување што уште повеќе ја интензивира желбата за пишување кај Булент, но влијае и на неговата продуктивност. Во тој период машината за пишување не била распространето средство во турскиот печат, тоа ќе се случи дури по 15 – 20 години. Оваа машина за пишување која Едевит ја користи 65 години и постојано е со него, па дури и во затвор, во 2003 година ја подарува на Музејот за наука и технологија. Пишувањето песни и написи, а подоцна и службените писма на оваа машина за пишување му овозможуваат да стане активен книжевен, културен и политички деец.

Додека учи во Роберт колеџот (1938 – 1944) во Истанбул, интровертниот, тивок и срамежлив Булент не покажува интерес за спорт и забавите со танц, претпочита да чита и пишува поезија и да го унапредува англискиот јазик. Со текот на времето поезијата на Булент почнува да кружи од рака во рака во Роберт колеџот. Неговите песни за прв пат се објавуваат во списанието „Излеримиз“ (“İzlerimiz”) кое се објавува во колеџот од страна на учениците. Песната под наслов „Од Алтај до Дунав“ (“Altay’dan Tuna’ya”) ја објавува во списанијата „Ѓокбору“ (“Gökbörü”). Во списанието „Хеп бу топрактан“ (“Her Bu Topraktan”) објавува над десет песни. Во 1941 година кога има 16 години го препева делото „Гитанџали“ (“Gitanjali”) на познатиот бенгалски поет Рабиндранат Тагоре¹ на турски јазик кое предизвикува големо внимание бидејќи истата година починува авторот. Со оваа преведена книга Булент Едевит влегува во културниот и во книжевниот живот на Турција. Овој превод своето второ издание ќе го доживее во 2015 година. Во 1943 година ќе го објави преводот на делото „Скитачки птици“ (“Avare Kuşlar”) од Тагоре. Ова се значајни книжевни потези на Едевит бидејќи поетот се развива и созрева и преку препејување, но почнува и да заработува од книжевноста.

Студиите по историја на уметноста со изучување на санскритскиот и бенгалскиот јазик во Лондон влијаат на неговите написи, песни и препеви. Во Лондон откако го научил бенгалскиот јазик, препејува неколку песни на Тагоре од бенгалски на турски јазик и ги објавува во литературни списанија во Турција. Откако се враќа во Турција, во 1951 година објавува свои песни, препеви и написи во различни броеви на списанието „Пазар постаси“ (“Pazar Postası”). Во 1963 година го објавува преводот на поетската драма „Коктел забава“ (“Kokteyl Partı”) на англискиот писател Томас Стерн Елиот кој го работи долго време. Овој превод повторно се објавува во 1975 год. Булент Едевит има преводи од Езра

¹ Рабиндранат Тагоре (Rabindranath Tagore) своите дела ги пишувал на бенгалски јазик, а потоа самиот ги подготвувал на англиски јазик. Булент Едевит делата на Рабиндранат Тагоре на почетокот ги преведувал од англиски, а потоа од бенгалски на турски јазик.

Паунд (Ezra Pound), Дилан Томас (Dylan Thomas), Радјард Киплинг (Rudyard Kipling), Лео Це (Lao Tzu), Питер Ларкин (Peter Larkin), Дејвид Малет (David Mallet) и Т. С. Елиот (T. S. Eliot) кои не се објавени во книга.

Булент Ецевит не сакал да објавува незрели песни, долго работел на нив додека да ја добијат конечната форма. Некои песни кои ги напишал во рана возраст, целосно ги уништил, а некои ги преработувал. Само песните кои сметал дека ја достигнале потребната естетика, ги објавува. Поради интензивната политичка и општествена ангажираност не му останувало време да работи на своја стихозбирка. Како резултат на големата популарност на Булент Ецевит, се подготвило едно издание од неговите објавени песни по разни списанија што предизвикало голем револт кај поетот. Поради ова издание тој самиот ги собира своите творби, прави избор, ги редактира и во 1976 година ги издава во книга под наслов „Şiirler“ („Песни“) која содржи негови лични песни, препеви, книжевни и уметнички написи. Оваа книга во истата година доживува второ издание.

Во поетскиот живот на Булент Ецевит е важна 1997 година во која ја издава поетската книга под наслов „Фатени за рака ја израснавме љубовта“ („El Ele Büyüttük Sevgiyi“). Поетот оваа книга ја дели на два дела, во првиот дел ги сместува песните напишани до 1976 година, а во вториот дел се наоѓаат песните напишани по 1976 година. Во пензионерските денови поинтензивно се занимава со поезијата. Во 2005 година ја објавува својата последна поетска книга под наслов „Утре нешто ќе биде – Сите песни“ („Bir Şeyler Olacak Yarın – Tüm Şiirler“). Во оваа книга ги вклучува сите песни од претходната книга, песните напишани во последните години, но ги додава песните и од својата рана младост кои не се вклучени во претходните поетски книги.

Булент Ецевит во својата државничка и политичка кариера со големи возвишувања и падови, со сложени и тешки одлуки, успеа да одвои време за книжевноста, а често пати во критичните периоди од неговиот живот поезијата беше пристаниште за спокој и за контемплација. Тој поезијата ја доживува како метод на размислување, а не како средство за комуникација или објаснување на мисли. (Ecevit, 2005, стр. 11). Според Ецевит: „Ако прекинев да пишувам и препејувам поезија затоа што влегов во политиката, јас немаше да бидам јас во политиката“ (Ecevit, 2009, стр. 5).² Овој свој став вака го објаснува: „Верувам дека доколку целокупниот живот и свет на еден политичар се состои само од политика, тогаш тој дури и во политиката не ќе може да биде ефикасен. Од овие мои зборови не сакам да се извлече заклучок дека секој политичар треба да се занимава со поезија или уметност... Но секој политичар мора да има и еден друг свет вон политиката. Одвреме-навреме треба да премине во тој друг свет за да може да ја погледне политиката однадвор. Политичарот треба да има дејност и перспектива кои нема да му дозволат да заборава дека политиката не

² Siyasete girdim diye şiir yazmayı bıraksaydım siyasette ben ben olmazdım.

е апстрактна активност, туку дека суштинска тема му е човекот, а суштинската цел му е човековата слобода и среќа.“ (Ecevit, 2009, стр. 6).³

Ецевит песните ги пишувал кога ќе почувствува инспирација за творење. Овие песни претставуваат синтеза на поетските мисли и чувства, на општествената чувствителност и љубовта кон природата со човекот, на човечките и космополитските вредности. Кога песната ќе ја добиела финалната форма, ја пишувал на машина за пишување, а на крај ставал своерачен потпис под песната.

Поезија на Булент Ецевит која се развиваше со децении, успеа да стане препознатлива по својата лирика, едноставен израз и силни пораки. Поетот во текот на својот живот ги објави следниве четири поетски книги: „Песни“ („Şiirler”, Ankara: Ajans Türk Matbaacılık, 1976); „Светлината ја изделкав од камен“ („Işığ ı Taş ıtan Oydum”, Ankara: Ajans Türk Matbaacılık, 1978); „Фатени за рака ја израснавме љубовта“ („El Ele Büyüttük Sevgiyi”, Ankara: DSP, 1997); „Утре нешто ќе биде – Сите песни“ („Bir Şeyler Olacak Yarın – Tüm Şiirler”, İstanbul: Doğan Kitapçılık, 2005).

Во поезијата на Булент Ецевит се забележува богатство од теми. Тој го опева своето искуство во светот и во животот, го опева човекот, љубовта кон човекот, саканата и природата, татковината, митологија, историјата, односите меѓу човекот и општеството, општествениот живот, актуелните настани, науката и технологијата, сликарството, вајарството, музиката, внатрешниот свет на човекот, осаменоста и некомуникативноста на човекот, искуствата и чувствата на народот, прашањата и дилемите на човекот, правата на човекот, надежта, правдата, рамноправноста, слободата и мирот. Темата љубов, заљубеност и жена се доминатни теми во поезијата на Булент Ецевит кои секогаш упатуваат на Рахшан Ецевит. Во сите песни на поетот во кои се опева љубовта, е присутна Рахшан Ецевит. Таа е единствената љубов на Булент Ецевит од гимназиски денови. Поетот инспирирајќи се од мали и лични случки пишува поезија, но тоа не го оддава во песните.

Песните се пишувани главно во слободен стих, со автентични рими, полурими, со повторување на консонанти (алитерација) и вокали (асонанца), со повторување на зборови, синтагми или стихови, со едноставен, течен и разбирлив јазик, а во бројни стихови се забележува влијанието на суфизмот и на народната книжевност, а во некои стихови има рефлексии од индискиот

³ Bir siyaset adamının bütün yaşam ı ve dünyası siyaset olursa onun siyasette bile yararlı olamayacağına inanırım. Her siyaset adam ı ille şiirle veya sanatla ilgilenmelidir anlam ı çıkarılmas ın bu sözüm den... Ama her siyaset adam ının siyasetten başka bir dünyası da olmalıdır. Zaman zaman o başka dünyasına geç ip siyasete siyasetin dış ından da bakabilmelidir. Siyasetin bir soyut uğ raş olmad ığını siyasetin öz konusunun insan oldu ğ unu öz amac ının insan özgürlü ğ ü ve mutlulu ğ u oldu ğ unu unutturmayacak bir uğ raş ı bir bakış aç ısı bulunmalıdır siyaset adam ının.

мистицизам. Песните пленат со својата едноставност, длабоките мисли, пораки и надеж. Поезијата на Ецевит е спој на турската поетска традиција и модерните струи во турската поезија.

Булент Ецевит успеа да допре до широките народни маси и нивните срца и со својата лирска поезија и со своите политички пораки за подобрување на состојбата на народот и на земјата.

4. Препеви на поезијата на Булент Ецевит на македонски јазик

По повод 100-годишнината од раѓањето на Булент Ецевит како турколог и преведувач, сакав да дадам свој придонес со истражување на неговиот живот и поезија и со препевите на неговите песни од турски на македонски јазик.

Бидејќи животното искуство, мисли и емоции се рефлектирани во поезијата на Булент Ецевит, за да може целосно да се сфати, пожелно е читателот да има основни познавања за животот и делото на поетот. Ова пак, е неопходно за препејувачите на неговата поезија. За да се пренесе поетската естетика и лирскиот израз на Булент Ецевит во македонскиот препев, се внимаваше на предавањето на содржината и на формата. При преведување се оддаде важност на едноставниот лирски израз со јасни мисли, емоции и силни пораки на поетот. Се вложи голем труд соодветно да се предаде јазикот на Булент Ецевит, кој зрачи со природност и едноставност со цел да допре до поголем круг читатели. Бидејќи поетот во поглед на формата користи слободен стих со јасен ритам и музикалност, при препејувањето се создадоа ритмични стихови со соодветни рими, полурими, повторување на зборовите, синтагмите и стиховите. Во препевите не се употребија запирки, затоа што поезијата на Булент Ецевит се карактеризира со отсуство на интерпункција.

Со цел во овој труд да се опфатат повеќе песни, препејувачот Марија Леонтиќ предност им даде на покусите песни. Еден дел од овие песни е препејан пред дваесет и седум години, а еден дел е препејан специјално за 100-годишнината од раѓањето на поетот. За овој повод препејувачот ги подготви следниве десет препеви на песните на Булент Ецевит: „Фатени за рака ја израснавме љубовта“ („Elele Büyüttük Sevgiyi”), „Утре“ („Yarın”), „Прашање“ („Soru”), „Осет“ („Yordam”), „Потоа“ („Sonra”), „Човек“ („İnsan”), „Љубов“ („Sevgi”), „Хармонија“ („Uyum”), „Ти јас ли сум“ („Ben misin”) и „Огледало“ („Gözü”).

1. ELELE BÜYÜTTÜK SEVGİYİ

Rahşan'a

birlikte öğrendik seninle
avucumuzda yüreği çarpan
kuşa sevgiyi

elele duyduk kumsalda denizin
milyon yılda yonttuğu
taşa sevgiyi

tırtıları tanıdık seninle baharda
tırtılken daha sevmeyi öğrendik
sevgiden üreyen kelebeği

toprağı evimiz gibi sevdik seninle
birlikte sevdik kuru toprakta
ev küren köstebeği

köstebeğinden toprağına taşına
tırtılından kelebeğine kuşuna
elele sevdik bu dünyayı

acıısıyla sevinciyle sevdik
yazıyla kışıyla sevdik
köy – köy ülke – ülke

gökler gibi sardı dünyayı
yağmur gibi sızdı dünyaya
dünya kadar oldu sevgimiz

elele büyütüp elele derdik
elele deriğ insana verdik
verdikçe çoğalan sevgimizi

ФАТЕНИ ЗА РАКА ЈА ИЗРАСНАВМЕ ЉУБОВТА

на Рахшан

љубовта кон птицата в дланка што ни се крие
и со срцето свое лудо бие
заедно со тебе ја научивме

љубовта на морето широко
кон каменот што го ваја милион години мирно
фатени за рака ја почувствувавме на песочниот брег

гасеницата ја запознавме во пролет јасна
додека сè уште беше бубачка, пеперутка красна
што се раѓа од љубов научивме да ја љубиме

почвата ја сакавме како домот наш драг
кртицата што копајќи си гради кука, нов праг
заедно со тебе ја сакавме

од кртица, почва до камен од брег
од гасеница до пеперутка и птица во лет
фатени за рака го сакавме овој свет

со болка со радост сакавме
во лето во зима сакавме
село по село, предел по предел

како небото светот го обви
како дожд светот го обли
колку светот се зголеми љубовта наша

фатени за рака ја пораснавме, ја набравме со рака
во раце збрана ја подаривме на луѓето од срце така
љубовта којашто се зголемува кога сè повеќе дава

2. YARIN

birşeyler olacak yarın
duruşundan belli
kırdaki atların
bulutların koşuşundan belli
kazışından köstebeklerin toprağı

karıncaların telâşından belli
birşeyler olacak yarın
belki bir tomurcuk
belki bir ağacın düşen yaprağı
belki de bir çocuk

pek o kadar göremesek de uzağı
kuşların uçuşundan belli
birşeyler olacak yarın
öbürgünden önemsiz
bugünden önemli

УТРЕ

утре нешто ќе биде
од твојот став се гледа
од галопот на коњите во поле
од трчкарањето на облаците
од копањето на кртовите во земја

од вознемиреноста на мравките се гледа
утре нешто ќе биде
можеби една пупка од цвет
можеби еден лист од дрво ќе се срони
можеби пак едно дете ќе се роди на овој свет

иако далечината не ја гледаме толку јасно
од летот на птиците се гледа
утре нешто ќе биде
од следниот ден незначајно
од денес позначајно

3. SORU

kimbilir

insanda son kalan gözler
görür mü dünyayı uzaktan

kimbilir

küçülür mü dünya
büyür mü uzaktan

kimbilir

küllendir mi dünya
özlenir mi yoksa uzaktan

ПРАШАЊЕ

кој знае

последните преостанати очи в човека
го гледаат ли светот од далечина

кој знае

се смалува ли светот
се зголемува ли од далечина

кој знае

се пепелосува ли светот
или се копнее по него од далечина

4. YORDAM

görmeden bak
duymadan dinle
öğrenmeden bil

tohumla ekil
ağaçla yüksel
yaprakla dökül

yerinmeden üzül
sevinmeden gül
ölmeden öl

avuçlarınla sor
gizlerini
gökten

OCET

пред да погледнеш гледај
пред да ослушнеш слушај
пред да научиш знај

со семето посеј се
со дрвото возвиши се
со лисјата на земја рони се

пред да се покаеш загрижи се
пред да се радуваш насмевни се
пред да умреш замини си

со дланките твои
прашај за тајните свои
од небото

5. SONRA

burada bitsin mi hikâye
başlasam mı yeniden herşeye

yine tanrı mı olsam
yaratsam mı kendimi
ateşle havayla suyla mı
yalnız eniyle boyuyla mı
neyle kursam

boş mu versem tanrılığı
bir başıma otursam
ne ateş ne hava ne su
ne en ne boy
ne Habil ne Kabil
ne soy

ne ben ne tanrı

ПОТОА

тука ли сказната да ја завршам
или одново сè да започнам

повторно Бог ли да бидам
себеси да се создадам
со оган со воздух со вода ли
само со должина и ширина ли
со што да се изградам

од Бог ли да се откажам
сам да седнам
ни оган ни воздух ни вода
ни должина ни ширина
ни Авел ни Каин
ниту род

ни јас ниту Бог

6. İNSAN

elbette senden güzel olacaktı
çizdiğin resim
yaptığın heykel
senden büyük olacaktı
senden yakışıklı.

elbette senden doğru söyleyecekti
yazdığın şiir.

elbette senden çok duyacaktı
söylediğin türkü.

sen olduğundan büyüksün
sen olduğundan iyisin
sen olduğundan güzel.

ЧОВЕК

се разбира од тебе поубава ќе беше
сликата што ја сликаш
скулптурата што ја вајаш
од тебе поголема ќе беше
од тебе полична

се разбира од тебе поточно ќе се изразеше
поезијата што ја пишуваш

се разбира од тебе повеќе ќе чувствуваше
песната што ја пееш

ти поголема си од тоа што си
ти подобра си од тоа што си
ти поубава си од тоа што си

7. SEVGİ

ne varsa konuşmaya deĝen
birlikte düşündüğümüzden
birlikte susabilmek
yağmuru dinlerken

yanımdaki sensin
yalnızlığım sen

kendimden bile uzakta
elim elindeyken

ЉУБОВ

сè што вреди да се зборува
кога заедно размислуваме
е заедно да молчине
слушајќи го дождот

до мене си ти
мојата осаменост си ти

далеку дури и од себе
кога раката моја е на твојата

8. UYUM

boşluğa bulut buluta yağmur
yağmura toprak ne güzel uymuş

gündüze güneş güneşe tarla
tarlaya başak ne güzel uymuş

başığa buğday buğdaya insan
insana emek ne güzel uymuş

emeğe eylem eyleme yürek
yüreğe sevgi ne güzel uymuş

ХАРМОНИЈА

облакот на празнината дождот на облакот
земјата на дождот колку убаво си прилегаат

сонцето на денот нивата на сонцето
класот на нивата колку убаво си прилегаат

житото на класот човекот на житото
трудот на човекот колку убаво си прилегаат
активноста на трудот срцето на активноста
љубовта на срцето колку убаво си прилегаат

9. BEN MİSİN

dirilten misin beni gövdem
öldüren misin bilmem
gördüren misin beni gözüm
körleten misin bilmem

bildiren misin bana başım
gizleyen misin bilmem

bir ben varım benden öte
ben misin bilmem

ТИ ЈАС ЛИ СУМ

тело мое ти ли ме оживуваш
ти ли ме убиваш не знам
око мое ти ли вид ми даваш
ти ли ме ослепуваш не знам

глава моја ти ли ме известуваш
или од мене криеш не знам

само јас постојам вон мене
ти јас ли сум не знам

10. GÖZGÜ

gözüye baktım özüm görmeğe
seni göresim geldi

gözüye baktım karardı dünya
sana değesim geldi

gözüye baktım candan aşır
sana gelesim geldi.

ОГЛЕДАЛО

погледнав во огледало да ја сирнам својата срж
и тебе посакав да те видам

погледнав во огледало светот се стемни
и тебе посакав да те допрам

погледнав во огледало летајќи вон прозорецот
кај тебе посакав да дојдам

5. Заклучок

Булент Едевит (1925 – 2006) остави значајни траги во историјата на Турција како политичар кој пишува поезија. Тој, како политичар, ги следеше основните принципи на надворешната политика воспоставени од Мустафа Кемал Ататурк (Mustafa Kemal Atatürk, 1881 – 1938) по основањето на Република Турција на 29 октомври 1923 година. Според него, историјата и географијата се константни карактеристики на една држава. Бидејќи Турција е балканска, блискоисточна и источномедитеранска држава, Едевит во надворешната политика обрнуваше големо внимание на одржувањето на пријателски односи со земјите од овој регион за да се обезбеди стабилност и мир. Едевит, во текот на својата политичка кариера, во 1999 и во 2001 година официјално ја посети Македонија. Ова побуди интерес и во турколошките кругови, кои почнаа да ја препеваат поезијата на Булент Едевит, да ја објавуваат во литературни списанија и поетски катчиња во разни весници за да го претстават и како книжевник во македонската јавност.

Булент Едевит како поет исто така ги следеше основните принципи на јазичната реформа (Dil Devrimi) која се реализира во 1932 година под раководство на Ататурк, и основните карактеристики на современата турска поезија. Поетот почнува интензивно да твори поезија и да препејува поезија на современ турски јазик во 1940 година, а со тоа е во првите редови на интелектуалци и писатели кои ја применуваат јазичната реформа. Исто така, во поглед на содржината и на формата на својата поезија, тој е во тек со тогашните современи струи, бидејќи, како Назим Хикмет (1902 – 1963), пишува поезија во слободен стих со ритам и рима, како Хикмет и претставниците на книжевното движење Прва нова (поезија)/Birinci Yeni (Şiir) или Чудак (Garip) го опева секојдневниот живот со лесно разбирлив јазик за широките народни маси и како Чудаците (Garipçiler) Орхан Вели (Orhan Veli, 1914 – 1950), Октај Рифат Хорозџу (Oktay Rifat Horozcu, 1914 – 1988) и Мелих Џевдет Андај (1915 – 2002) пишува куси песни.

Булент Едевит како политичар и новинар бил омилен кај широките народни маси, но преку поезијата, која била едноставна, брзо разбирлива и мисловна, воспоставил емотивна врска со народот. На овој начин, Едевит стана препознатлив како поет-политичар. По презентирањето на Булент Едевит како поет-политичар и на овие простори, тој стана омилен и кај читателската публика во Македонија.

По повод 100-годишнината од раѓањето на Булент Едевит, во овој труд презентираме десет негови песни, кои ги содржат сите карактеристики на современiot турски јазик и на современата турска поезија кои се потрудивме да се отсликаат и во македонските препеви. Со цел во овој труд да се опфатат повеќе песни, Марија Леонтиќ им даде предност на кусите лирски песни. Еден дел ги препеа пред дваесет и седум години, за посетата и по посетата на Булент Едевит во Македонија во 1999 година, а другиот дел го препеа специјално за 100-годишнината од раѓањето на поетот.

Бидејќи географски Македонија е балканска земја, а историски, со петвековниот Османлиски период, е поврзана со историјата на Турција, овие две земји и во иднина, со книжевни, јазични, преведувачки, образовни, културни и политички возвратни активности, пожелно е да го негуваат и продлабочуваат своето пријателство. Истражувањето на животот, делото, поезијата и препежувањето на песните на Булент Ецевит на македонски јазик, по повод 100-годишнината од раѓањето на поетот-политичар, е скроман придонес во овој контекст.

Библиографија

1. Ecevit, Bülent. (2005). *Bir Şeyler Olacak Yarın-Tüm Şiirler*. İstanbul: Doğan Kitap.
2. Ecevit, Bülent. (2009). *Atatürk ve Devrimcilik*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
3. Ecevit, Bülent. (2009). *Bu Düzen Değişmelidir*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
4. Öztürk, Gökhan. (2017). *Bir Şair Olarak Bülent Ecevit*. Bursa: Uludağ Üniversitesi (yüksek lisans tezi).
5. Çelik, Yakup. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bulent-ecevit>
6. Çetin, Atilla. Ecevit, İslam Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ecevit-mustafa-bulent>.
7. Yıldırım, Seyfi. Türk Dünyası Ansiklopedisi. <https://turkdunyasi.ansiklopedisi.gov.tr/detay/10684/B%C3%BClent-Ecevit>
8. Şefik Kahramankaptan. Türkiye'nin Kültür Sanat Portalı. Sanattan Yansımalar. https://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/sefik-kahramankaptan/sair-ecevit-89-yasinda-fildisi-kule-degil-halk-ozani-ydi/81/?utm_source=chatgpt.com
<https://www.timeturk.com/bulent-ecevit/biyografi-777050>
<https://www.haberler.com/bulent-ecevit/biyografisi/>
<https://www.biyografi.net.tr/bulent-ecevit-kimdir/>

